

Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen – EduBRON,
Universiteit Antwerpen – Groep T-Hogeschool Leuven –
Hogeschool Zeeland – Hogeschool Zuyd – KaHo Sint-Lieven –
NHTV Internationale Hogeschool Breda – Provinciale Hogeschool
Limburg – Universitair Centrum voor Talenonderwijs, Universiteit
Gent – Instituut Heilig Graf, Turnhout – KA Hoboken – Pito Stabroek
– Sint-Carolusinstituut, Sint-Niklaas – Sint-Jozefinstituut, Kontich

www.golewe.eu

Datum publicatie: 09.11.2011

Herziene versie: 13.12.2011

How to Lemo!

Draaiboek voor een geïntegreerde en resultaatgerichte inzet van de Lemo-testen.

Peter David & Elke Denoo, Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen

Publicatie in het kader van het Interregproject Goesting in Leren en Werken (GoLeWe)

Thema 1: Naar hoger onderwijs - Actie 1.3: Remediëren van leren - Indicator 1.3a:

Draaiboek voor een geïntegreerde en resultaatgerichte inzet van de leerstijl- en motivatietest

Doelgroep: alle instellingsverantwoordelijken en begeleiders die aan de slag willen gaan met Goleweb en de Lemo-testen.

Het GoLeWe-Project

‘Goesting in Leren en Werken’ is zowel de rode draad als de uitdaging van dit project. We willen bereiken dat jongeren hun kwaliteiten kunnen uitbouwen tot competenties die nodig zijn in de maatschappij en in het werkveld. En dat onze jong afgestudeerden werk vinden dat aansluit bij eigen mogelijkheden, motivatie en ambities en bij het vinden van een plaats in de maatschappij.

De projectacties zijn gegroepeerd in drie thema’s: een vlotte overgang naar het hoger onderwijs, leren in het hoger onderwijs en samenwerking met het werkveld. Concrete acties richten zich op het verbeteren van leercompetenties, op studiekeuzebegeleiding en op leertrajecten die afgestemd zijn op de mogelijkheden van studenten. Er gaat ook aandacht naar studententutoraat en naar competentie management. Acties die bijdragen tot een betere afstemming en samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt, zijn: werkplekleren en de uitvoering van werkveldopdrachten door studenten, co-creatie van onderwijs en facilitering van de combinatie werken en leren. Goesting in leren en werken gaan hand in hand. Want de nieuwe werknemer is een kenniswerker die zichzelf blijft ontplooiën.

Abstract publicatie

Het beoogde resultaat van dit draaiboek omschrijft het GoLeWe-project als het ontwikkelen van:
‘Draaiboek voor een geïntegreerde en resultaatgerichte inzet van de leerstijl- en motivatietest’.

Dit omvat vier aspecten: het (leren) lezen van het individueel en groepsfeedbackrapport, informatie over het sensibiliseren vooraf van de betrokkenen bij de testafname, voorwaarden formuleren voor een goede testsituatie en de verwerking van de feedbackrapportage per school, opleiding of opleidingsrichting.

Deze rapportage moet de kans geven om de test zo effectief mogelijk te integreren in de eigen werkomgeving en zo efficiënt mogelijk tot resultaat te komen.

Inhoud

1	Inleiding	4
2	De Leerstijl- en motivatietest	3
2.1	Kader en situering van de test	3
2.2	De Lemo-test voor de 5 ^e en 6 ^e jaar SO/VO en HO: de 13 competenties	3
2.3	De Lemo-test voor 3 ^e en 4 ^e jaar SO/VO: de 9 competenties	4
2.4	Verbanden Lemo-test 3 ^e - 4 ^e jaar en 5 ^e - 6 ^e jaar SO/VO	4
2.5	Individueel feedbackrapport.....	5
2.5.1	De leersterkten.....	5
2.5.2	De eigen score op de 13 (of 9) leercompetenties en studievvaardigheden	7
2.5.3	Duiding bij de competenties en didactische uitleg	9
2.6	Groepsfeedbackrapport	11
2.6.1	Een groepsoverzicht	11
2.6.2	Een boxplot (op de tweede tabblad van het Excel-bestand)	12
2.6.3	Grafieken (op het derde tabblad van het Excel-bestand)	14
3	Inzet van de Lemo-test	15
3.1	De sensibilisering vooraf.....	15
3.2	De voorwaarden voor een goede testsituatie	16
3.3	Verwerking van de feedbackrapportage	18
4	Slotbedenkingen	20
5	Referenties	21

1 Inleiding

Het draaiboek voor de inzet van de Lemo-test is geschreven met als doelpubliek de gebruiker die voor het eerst met de test aan de slag gaat. Voor het gebruik van het Goleweb-systeem en het beheer ervan verwijzen we naar de 'Goleweb manual. Aan de slag met Goleweb en de Lemo-testen'.

Het draaiboek voor de inzet van de Lemo-test heeft twee delen:

Deel 2 'De Leerstijl- en motivatietest' geeft duiding bij de test zelf.

Wat mag men verwachten? Wat is de functie van wat men te zien krijgt? Wat betekenen de figuren en tabellen in het individueel en groepsfeedbackrapport? En wat is daarvan belangrijk voor de gebruiker? Het is hier niet het opzet om de test op zijn wetenschappelijk karakter te duiden. Het opzet is hier wel om de gebruiker vertrouwd te maken met de test.

Deel 3 'Inzet van de Lemo-test' gaat in op het inzetten van de test in de onderwijsinstelling.

Waar en hoe zet men de test op de meest effectieve wijze in? Er zijn drie onderdelen: .

- De sensibilisering vooraf
- De voorwaarden voor een goede testsituatie
- Verwerking van de feedbackrapportage.

Elk onderdeel start met een **korte situering**. Nadien volgen voorbeelden van **goede** of creatieve **praktijk**. Voorbeelden die voor de ene instelling inspiratie kan bieden maar voor een andere niet haalbaar of niet gewenst is. Voorbeelden van secundair/voortgezet onderwijs en hoger onderwijs zijn bewust door elkaar gezet. Zij kunnen elkaar inspireren. Elk onderdeel eindigt met een **getuigenis**.

Bij **slotbedenkingen** geven we nog een aantal algemene reflecties mee bij het inzetten van de test

2 De Leerstijl- en motivatietest

2.1 Kader en situering van de test

De Lemo-testen werden ontwikkeld tijdens het driejarig Interreg-project GoLeWe, wat staat voor Goesting in Leren Werken. Plantijn Hogeschool en EduBron, het onderzoekscentrum van de Universiteit Antwerpen, sloegen de handen in elkaar om een digitale test te ontwikkelen die leerlingen en studenten snel een zicht kon geven op hun leercompetenties en studiemotivatie.

De Lemo-test geeft de kans om op systematische, integrale en cyclische wijze aan gegevensverzameling, gegevensanalyse en kwaliteitsbijsturing te doen wat betreft studiebegeleiding. Het kan een belangrijke aanvulling betekenen in onderwijsorganisaties om geïntegreerd met de bestaande studiebegeleiding een weg te vinden naar een meer planmatige en effectieve aanpak in het begeleiden van de **leercompetenties** en de **studiemotivatie** bij leerlingen en studenten.

Slaagkansen worden voor zowat 75% beïnvloed door geslacht, socio-economische context, linguïstische-etnische achtergrond, persoonlijkheidskenmerken, intelligentie en studiemotivatie (onderzoek UA, Van Petegem P. en Donche V.).

Door leercompetenties te versterken kunnen we de slaagkansen van leerlingen met 25 % doen toenemen. En daar willen we met de Lemo-testen natuurlijk op inspelen.

We willen door het werken aan de leercompetenties en de studiemotivatie de instroom (en uiteindelijk dan ook de uitstroom) in het hoger onderwijs verbeteren en een leerlijn doortrekken van het secundair/voortgezet naar het hoger onderwijs.

2.2 De Lemo-test voor de 5^e en 6^e jaar SO/VO en HO: de 13 competenties

De test bevat een elektronische vragenlijst rond dertien thema's. Rond elk thema stelt de Lemo-test een vijftal vragen. Deze 13 leercompetenties en motivatiekenmerken zijn hier geclusterd weergegeven.

- **studiemotivatie**
 1. *moeten studeren: opgelegd door anderen of zich van binnenuit verplicht voelen.*
 2. *(zelf) willen studeren: studeren omdat je het interessant of plezierig vindt*
 3. *demotivatie: niet weten waarom je nog studeert*
- **verwerken van de leerstof**
 4. *memoriseren*
 5. *analyseren van de leerstof*
 6. *structureren van de leerstof en het zoeken naar verbanden*
 7. *kritisch verwerken van de leerstof*
 8. *concreet verwerken*
- **sturingsvaardigheden**
 9. *zelfsturing waarbij de leerling zelf planmatig aan het werk gaat*
 10. *externe sturing waarbij de leerling goed opvolgt wat de leerkrachten opgeven*
 11. *gebrek aan sturing: stuurloos leergedrag, men gaat niet planmatig tewerk*
- **12. zelfeffectiviteit: inschatten van de eigen studiebekwaamheid**
- **13. samenwerken**

2.3 De Lemo-test voor 3^e en 4^e jaar SO/VO: de 9 competenties

De test bevat een elektronische vragenlijst rond negen thema's. Rond elk thema stelt de Lemo-test een vijftal vragen. Deze 9 leercompetenties en motivatiekenmerken zijn hier geclusterd weergegeven. De test voor deze jaren telt minder leercompetenties.

- **Studiemotivatie**
 1. *moeten studeren: opgelegd door anderen of zich van binnenuit verplicht voelen.*
 2. *(zelf) willen studeren: studeren omdat je het interessant of plezierig vindt*
 3. *Demotivatie: niet weten waarom je nog studeert*
- **Verwerken van de leerstof**
 4. *onbewerkt opslaan: memoriseren*
 5. *integreren van de leerstof: relateren en structureren en concreet verwerken.*
- **Sturingsvaardigheden**
 6. *zelfsturing waarbij de leerling zelf planmatig aan het werk gaat*
 7. *externe sturing waarbij de leerling goed opvolgt wat de leerkrachten opgeven*
 8. *gebrek aan sturing: men gaat niet planmatig tewerk.*
- **9. Zelfbeeld over het leren**

2.4 Verbanden Lemo-test 3^e- 4^e jaar en 5^e- 6^e jaar SO/VO

De Lemo-test voor 5^e en 6^e jaren telt een grotere rijkdom aan vooral verwerkingsactiviteiten. Dit komt omdat het leren op die leeftijd ook complexere processen aankan. In de tweede graad bevat de competentie onbewerkt opslaan vooral de leercompetentie memoriseren. De leercompetentie integreren bevraagt vooral de competenties relateren/structureren en concrete verwerking van de 5^e en 6^e jaren.

	Lemo 2e graad	Lemo 3e graad
Verwerkingsactiviteit		(Analyseren)
1 Oppervlakkige verwerking	Onbewerkt opslaan	Memoriseren
2 Diepe verwerking	Integreren	Relateren en structureren
		(Kritisch verwerken)
3 Concrete verwerking		Concrete verwerking
Sturingsactiviteit	Zelfsturing	Zelfsturing
	Externe sturing	Externe sturing
	Stuurloos leergedrag	Stuurloos leergedrag
Motivatieschalen	Willen studeren	Willen studeren
	Moeten studeren	Moeten studeren
	Demotivatie	Demotivatie
Self-efficacy	Zelfbeeld over leren	Zelf-effectiviteit
Samen leren		Samen leren

2.5 Individueel feedbackrapport

Nadat de elektronische vragenlijst is beantwoord, krijgen de deelnemers meteen een individueel feedbackrapport doorgestuurd.

Laten we even naar een voorbeeld kijken: wat krijgt een leerling/student te zien op het scherm als hij zo een feedbackrapport binnenkrijgt?

We zien drie delen:

2.5.1 De leersterkten

Omdat we sterk geloven in de kracht van positieve feedback, starten we met het kijken naar de leersterkten van leerlingen en studenten. We zijn immers van mening dat waar we al goed in zijn, we in kunnen uitblinken wanneer we op een affirmatieve en krachtgerichte manier ondersteund en gestimuleerd worden in die zaken.

FEEDBACKRAPPORT
 Leerstijl-en motivatietest (Lemo)
 Overgang naar hoger onderwijs

Naam: Raf Keyzers
 Instelling: Anoniemschool
 Groep: 6 TSO
 Datum afname: 19-09-2011

Beste Raf,
 Onlangs heb je de Lemo-vragenlijst ingevuld. Op basis van je antwoorden krijg je nu informatie over je studiemotivatie en je leervaardigheden.
 Hoe je gemotiveerd bent, is bepalend voor je resultaten. Ook je manier van studeren heeft een belangrijke invloed op je studiesucces. De combinatie van leervaardigheden of leercompetenties is voor iedereen anders en noemen we je leerstijl. Onderzoek toont aan dat je succesvol studeert als je over een waaier van leervaardigheden beschikt. Er bestaat immers geen manier van studeren die in alle situaties voor succes zorgt.

Dit is jouw top 3 van leer-sterkten:

- Zelf-effectiviteit
- Concreet verwerken
- Samen leren

© Plantijn Hogeschool en EduBRON

→ Raf zijn top 3 wat betreft leersterkten zijn:

- **zelf-effectiviteit:** hij geeft aan zich goed kunnen in te schatten
- **concreet verwerken:** hij kan de leerstof al goed toepassen
- **samen leren:** hij leert gemakkelijk samen met vrienden en staat open om te kijken naar de manier waarop zij hun studies aanpakken

!! Enkel de competenties waar een hoge score positief wordt vertaald worden hierin opgenomen. (zie p10)

We geven bij die drie leersterkten telkens mee waarover die leersterkte gaat en wat de leerling of student die er al sterk in staat, dan concreet doet.

Jij bent goed in:

1. Zelf-effectiviteit

Wat wil dat zeggen?

Geloof hebben in je eigen kunnen; tevreden zijn over je manier van studeren; zelfvertrouwen hebben. Verantwoordelijkheid nemen voor je studie.

Wat doe je dan?

Je bent tevreden over je manier van leren: je denkt dat je goed kan samenvatten, kan memoriseren, de leerstof grondig bestuderen,...Jij weet goed te duiden wanneer je veruit het beste studeert of werkt aan taken ('s morgens, overdag of 's avonds) en waar je het best studeert (op je kamer, thuis in een andere stille kamer of bij grootouders)? Je kan je uitslagen vrij goed en vrij juist inschatten. Als je eens minder scoort verschiet je niet van de uitslag en weet je wat je moet doen tegen volgende keer.

2. Concreet verwerken

Wat wil dat zeggen?

Leerstof koppelen aan je eigen leefwereld.

Wat doe je dan?

Je verwerkt de leerstof door verbanden te zoeken met de eigen leefwereld en eigen ervaringen buiten de school (dagelijks leven, hobby's, reizen...). Zo onthoud je de leerstof ook gemakkelijker. Je gebruikt de kennis van je studie regelmatig om praktische problemen op te lossen of om vragen van buiten de school te beantwoorden. Je interesseert je vooral voor de praktisch bruikbare onderdelen van de cursus.

3. Samen leren

Wat wil dat zeggen?

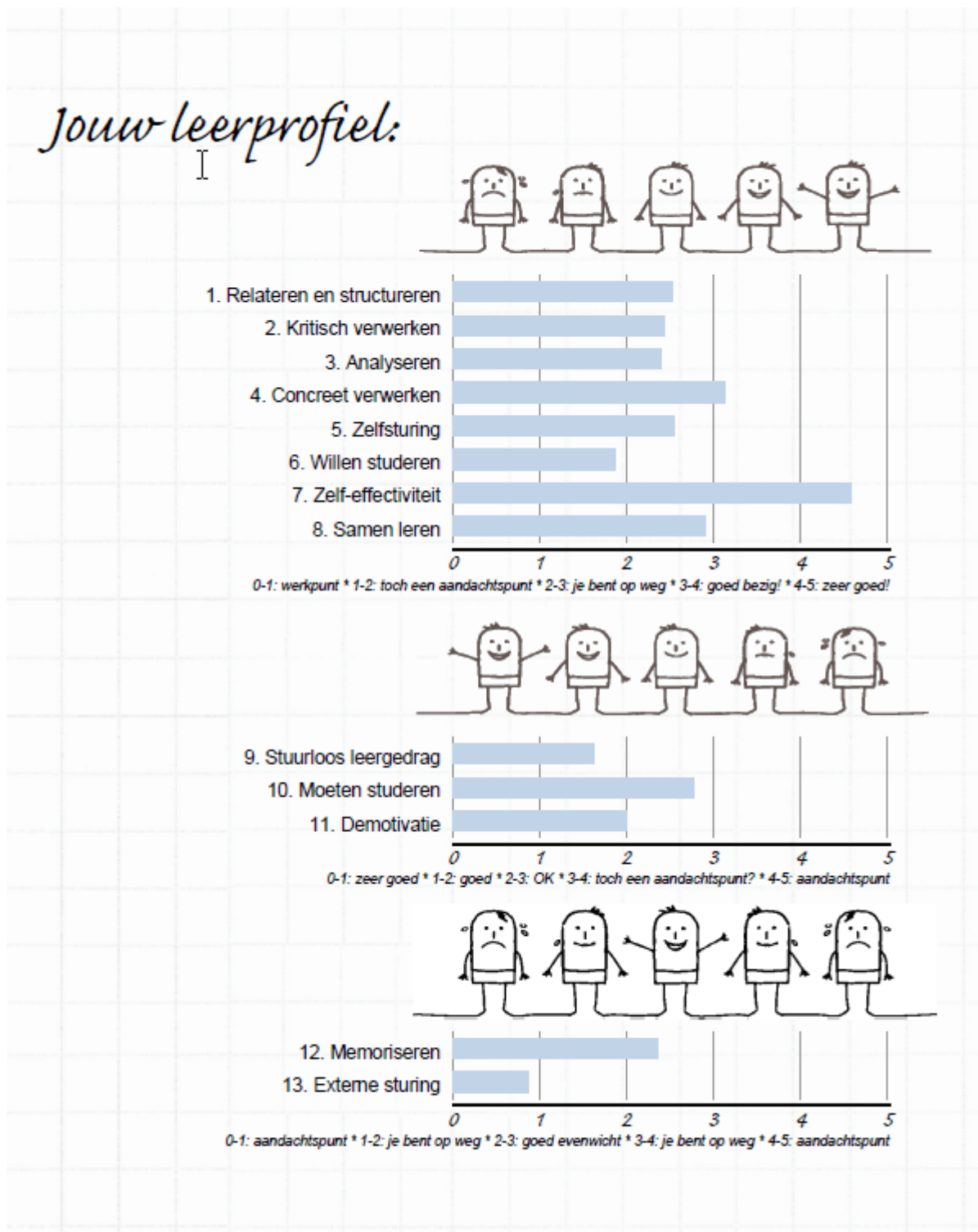
Leren van elkaar en met elkaar.

Wat doe je dan?

Je bent flexibel. Je stuurt je eigen aanpak en manier van werken bij, wanneer je medestudenten hiermee geholpen zijn. Je vergelijkt jouw manier van leren en werken wel eens met die van anderen en past, indien nuttig, je eigen manier van leren en werken daardoor aan. Je overlegt met de anderen; bijvoorbeeld om de verschillende functies en taken in de groep te verdelen.

Je scores op je leerstijl- en motivatiekenmerken vind je hiernaast
De toelichtingen lees je vanaf bladzijde 3.

2.5.2 De eigen score op de 13 (of 9) leercompetenties en studievaardigheden

!! Noteer dat bij de Lemo-test voor de tweede graad van het secundair/voortgezet onderwijs er 9 competenties bevroegd worden i.p.v. 13.

De eerste 8 competenties

(Relateren & structureren - Kritisch verwerken - Analyseren - Concreet verwerken - Zelfsturing - Willen studeren - Zelf-effectiviteit - Samen leren)

→ **Hoe hoger** de score op deze items, **hoe beter**.

Vb. Hoe meer je relateert en structureert, hoe positiever dat ervaren wordt.

Een leerling of student die veel structureert, heeft dit duidelijk als een leersterkte!

Competentie 9 tot 12

(Stuurloos leergedrag – Moeten studeren – Demotivatie)

→ **Hoe lager** de score op deze items, **hoe beter**.

Vb. Hoe minder stuurloos leergedrag je vertoont, hoe positiever dat is.

Een leerling of student die weinig stuurloos leergedrag vertoont, heeft dat onderdeel van sturing als leersterkte!

De laatste 2 competenties

(Externe sturing – Memoriseren)

→ Hoe **meer** deze score naar een **midscore** neigt, **hoe beter**.

Links van de midscore: de leerling of student doet het (veel) te weinig van,

rechts van midscore: de leerling of student doet het (veel) teveel.

Vb. Hoe meer de leerling of student het evenwicht heeft gevonden bij externe sturing, hoe positiever dat is.

Een leerling of student die de aanwijzingen van zijn leraar of lector volgt, maar dit niet blindelings doet en ook zijn eigen studieproces zelf in handen neemt, heeft dit onderdeel van sturing als leersterkte.

2.5.3 Duiding bij de competenties en didactische uitleg

7. Zelf-effectiviteit	
Waarover gaat dit?	Geloof hebben in je eigen kunnen; tevreden zijn over je manier van studeren; zelfvertrouwen hebben. Verantwoordelijkheid nemen voor je studie.
Jouw score:	4.57
Toelichting bij deze score:	 <p>Proficiat! Dit is jouw kracht! Dat wil zeggen dat je jezelf heel goed inschat wat je studie betreft. Prima leerresultaten zorgen voor zelfvertrouwen. En dat kan je goed gebruiken. Je voelt je sterk verantwoordelijk voor je studie. In al je enthousiasme blijf jij je kritische zin bewaren. Elk resultaat zie je als een leermoment. Een minder cijfer nuanceer je, tegelijkertijd achterhaal je de oorzaak. Je leert uit je fouten. Zeer goed. Want met een realistisch beeld over je eigen bekwaamheden en aanpak kom je vanzelfsprekend het verst.</p>
Tips:	Als het voor jou niet duidelijk is hoe je het best de leerstof bestudeert, vraag dat dan aan de leerkracht. Vraag aan een medeleerling hoe hij het vak of de opdracht aanpakt. Daar kan je vast inspiratie uithalen. Tracht een vak eens op verschillende manieren te studeren. Gebruik bijvoorbeeld eens een mindmap, schema, samenvatting, ... Ontdek wat voor jou het beste werkt. Meer tips? Klik hier!

De leerling of student krijgt bij elke van de 13 (of 9 bij de Lemo-test voor leerlingen van de tweede graad van het secundair/voortgezet onderwijs) competenties voldoende uitleg.

Allereerst wordt er toegelicht wat er precies verstaan wordt onder een bepaalde competentie. Er wordt **een definitie** gegeven van de competentie.

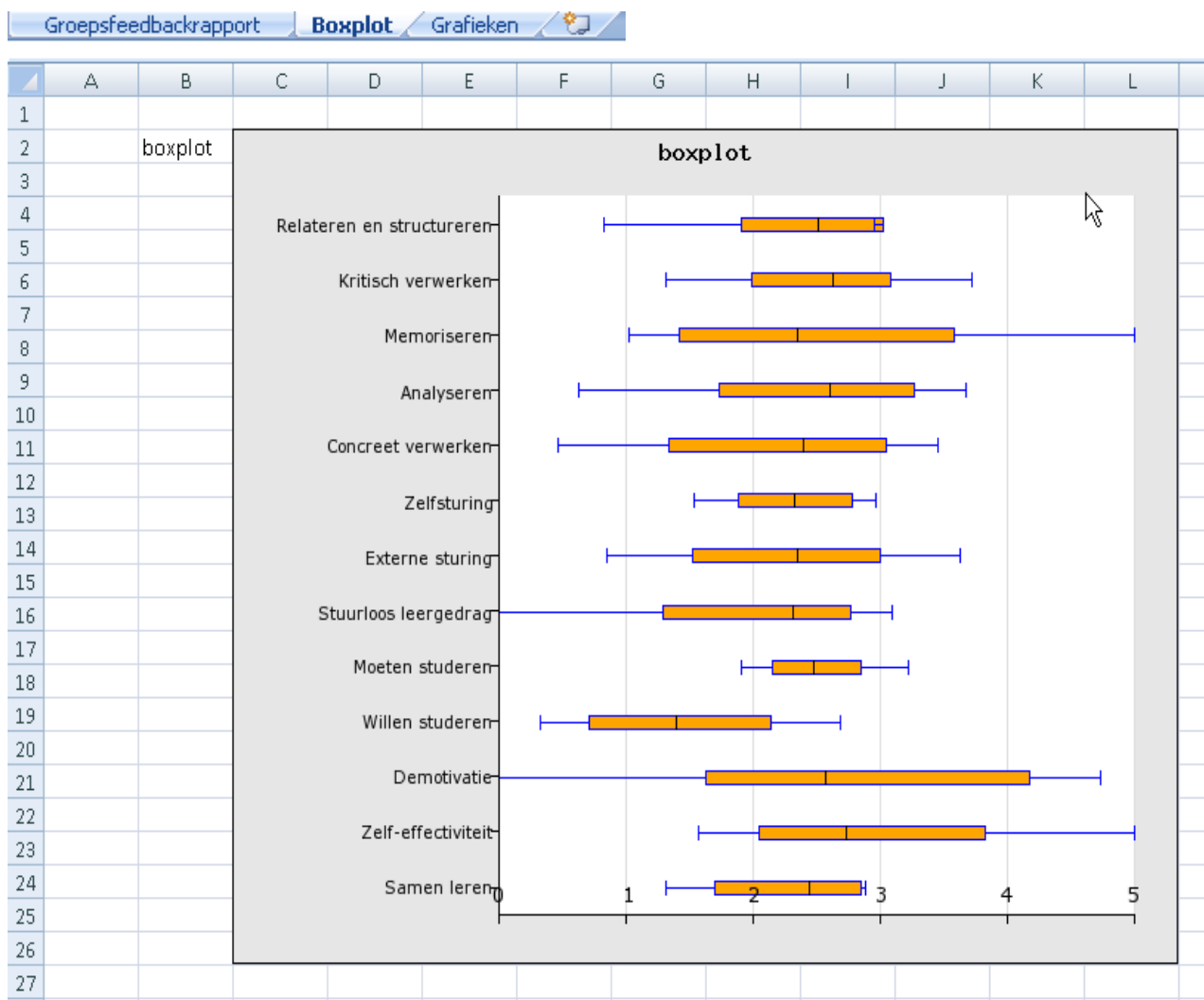
Daarnaast wordt de score **ook cijfermatig** weergegeven, en geduid door een **afbeelding** van het vrolijke of minder vrolijke mannetje. Zo kan de leerling of student in één oogopslag aflezen hoe het precies gesteld is met deze competentie.

Er wordt ook een **concrete toelichting gegeven bij de score**. Wat betekent die score precies, wat houdt die specifieke score in.

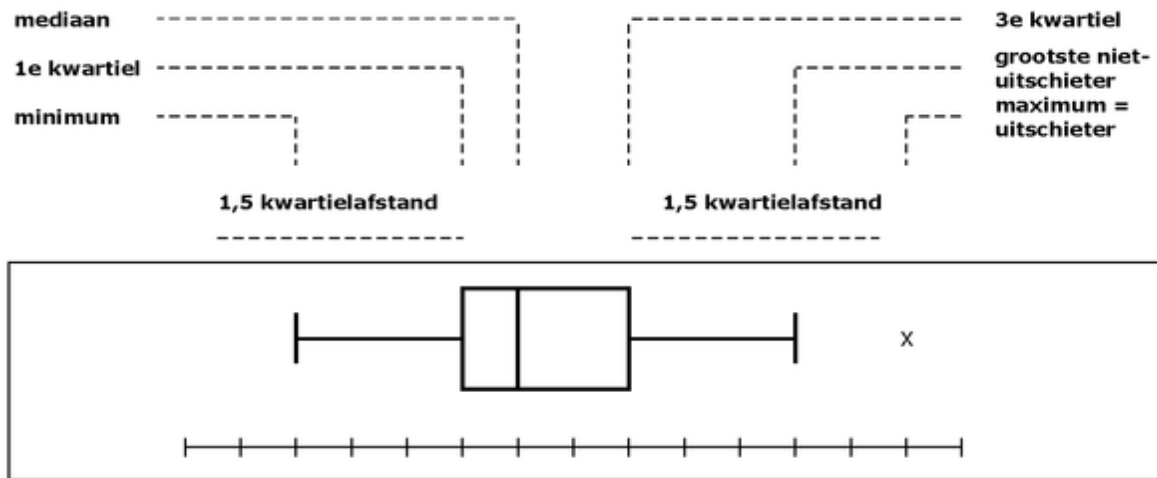
Tenslotte worden er enkele **concrete tips** gegeven om (nog) beter te worden in de beschreven competentie. Er wordt ook vaak **doorgelinkt** naar de GoLeWe-website waar meer materiaal te vinden is.

Deze drie onderdelen vormen het individuele feedbackrapport. Het is echter de persoonlijke resultaten uitgedrukt in de 13 staafbalkjes die centraal staat bij verdere studiebegeleiding. Het rapport is ook een aanzet voor de leerlingen om bewust eens te reflecteren over de eigen motivatie en eigen leerstijl.

2.6.2 Een boxplot (op de tweede tabblad van het Excel-bestand)

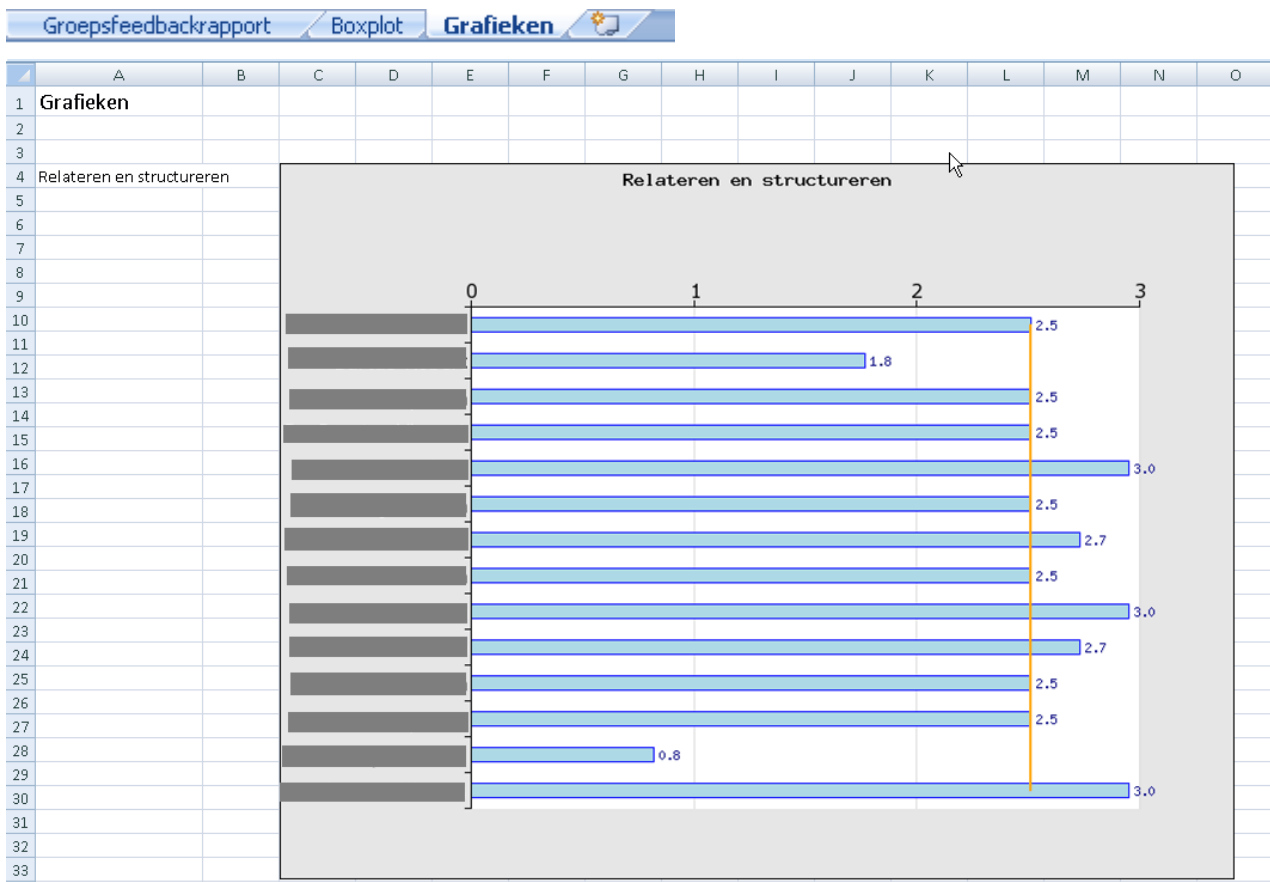

Een **boxplot** is een grafische weergave van de vijf-getallensamenvatting. Deze vijf-getallensamenvatting bestaat uit het minimum, het eerste kwartiel, de mediaan (of tweede kwartiel), het derde kwartiel en het maximum van de waargenomen data. Het is daarmee een weliswaar sterk vereenvoudigde, maar zeer bruikbare, voorstelling van de verdeling van de data.

Het kan voor de begeleider **zeer interessante gegevens** opleveren. Want hij krijgt de mediaan en de deviatie van de antwoorden binnen de groep te zien. Wat kan men uit de deviatie leren? Is het een klas of studentengroep met heel uiteenlopende studiemotivatatie- en leerstijlkenmerken of is het een meer homogene groep? Wat de mediaan betreft: is het een eerder zwakke groep of eerder sterke groep als men vergelijkt met de andere geselecteerde groepen.

2.6.3 Grafieken (op het derde tabblad van het Excel-bestand)

!! We anonimiseerden deze grafiek door over de namen van de leerlingen of studenten donkergrijze balkjes te plaatsen.

Tot een maximum van 50 deelnemers per groep krijgt men in deze **grafiek** de individuele scores te zien per leercompetentie of motivatiekenmerk.

De mediaan van de groep wordt ook telkens duidelijk weergegeven door de geel-oranje verticale lijn. Bij leerateliërs kan men bijvoorbeeld werken rond 1 competentie waar dan heel zwak scorende en heel sterk scorende leerlingen/studenten bij elkaar worden gezet.

3 Inzet van de Lemo-test

Voordat men aan de slag gaat met het Goleweb-systeem en de Lemo-testen is het nuttig om stil te staan bij enkel belangrijke zaken. Deze zaken zorgen ervoor dat de Lemo-test resultaatgericht en geïntegreerd kan ingezet worden in de school of instelling.

We bekijken hoe er aan sensibilisering vooraf gedaan kan worden, wat de voorwaarden zijn voor een goede testsituatie en hoe er met de feedbackrapporten aan de slag kan worden gegaan.

3.1 De sensibilisering vooraf

Infomeer vooraf betrokken leerlingen en studenten, leerkrachten en lectoren, studiebegeleiders en eventueel ook ouders over de preciese doelstelling van de test: nml. *leerlingen en studenten zo goed mogelijk voorbereiden op het hoger onderwijs*. Creeër een draagvlak en een kader voor de test.

Enkele **good practices** en tips:

- Tracht de **week van de testafnames** te plaatsen op **de jaarkalender** van de onderwijsinstelling. Het wekt vooraf interesse op..
- **Kondig de test vooraf** kort in de klassen/de groepen **aan** en duidt het opzet van de test heel kort.
- **Laat alle leerkrachten, lectoren en begeleiders deelnemen aan de test.** als kennismaking. Zij krijgen dan ook een feedbackrapport te zien zoals de leerlingen dit te zien krijgen.
- **De betrokken** titularissen, studiebegeleiders en vrijwilligers nodigt men persoonlijk uit voor een **verdiepende infosessie**: zo krijgen zij een zicht op :
 1. de test zelf
 2. de feedback
 3. de interpretatie van de gegevens
 4. de mogelijke studiebegeleiding

Met hen kan men overleggen hoe men de test verder implementeert in de organisatie.

- **Een brief meegeven voor ouders** in de middelbare scholen werkt motiverend. Zij zijn objectieve partners in het proces van studiebegeleiding. In de brief staat kort info over doel en methode van de Lemo-test Deze brief kan bijvoorbeeld deel uitmaken van een reeds bestaande brief over studie(keuze)begeleiding.

Getuigenis vanuit KA Hoboken

De school maakt de leerlingen vertrouwd met de leercompetenties een tijd voordat de test wordt afgenomen. Door de competenties in te oefenen weten zij zich niet overstelpt met informatie op het moment zelf van de test en kunnen ze bewuster omgaan met het

3.2 De voorwaarden voor een goede testsituatie

Creëer randvoorwaarden voor een goede testafname.

Zorg voor voldoende rust om de test af te leggen, geef duiding,, zorg voor voldoende computers.

Probeer een sfeer te scheppen die bijdraagt tot het welslagen van de testafname.

Enkele **good practices** en tips:

- **Begin met een beperkt aantal klasgroepen:** De praktijk in secundair/voortgezet onderwijs leert dat een groep van zowat 60 leerlingen, dus 2 of 3 klassen, een goed aantal is voor een opstartjaar. Pas het jaar nadien kan men met grotere groepen starten die een heel leerjaar of meerdere leerjaren omvatten. **Vijfde jaars** genieten de voorkeur. Zij kunnen dan nog anderhalf jaar werken aan hun leercompetenties als voorbereiding op het hoger onderwijs. Het vijfde jaar is ook vaak het jaar dat leerlingen ervaren dat de oude leerstrategieën omwille van de grotere hoeveelheden leerstof niet meer werken.
- **Oktober is de beste maand** om de test af te nemen: de eerste schooldrukke is voorbij, de resultaten kan de titularis of studiebegeleider meenemen bij leerlingenbesprekingen in november en december. Er is ook nog tijd voor verdere begeleiding in het jaar. Hogescholen wenden de test veel aan als instroomtest voor een eerste zelfreflectie.
- Als de **studiebegeleider tegelijk ook nog leerkracht** is in de klassen waar de testen (voor het eerst) wordt afgenomen is dit een organisatorisch voordeel. Het maakt een vlottere communicatie mogelijk. Steeds meer leiden secundaire scholen **de titularissen** op om zelf de testafname en de eerste begeleiding zelf te verzorgen.
- De testafname gebeurt in een **ICT lokaal en duurt 2 lesuren** en omvat **5 onderdelen**: een inleidende duiding, de leerlingen beantwoorden dan de testvragen (dit duurt een twintigtal minuten), de leerlingen ontvangen en lezen direct hun feedbackrapport en tenslotte vullen zij een reflectiedocument in.
 - 1. Start met een duiding** (veelal met een kleine powerpoint) van de studiebegeleider, coördinator of steeds meer een titularis! Hij geeft vooraf duiding bij de leercompetenties, de test en het individuele feedbackrapport.
 - 2 Beantwoorden van de testvragen** door de leerlingen (duurtijd: 20 minuten).
 - 3. De resultaten bekijken** de leerlingen/studenten direct want zij ontvangen hun individueel digitaal feedbackrapport onmiddellijk.
 - 4 De leerlingen reflecteren over hun resultaten:** daartoe is er een reflectieblad ontwikkeld. (zie www.golewe.eu, overgang HO, 1.3 remediëren van leren, realisaties, 'Handwijzer voor leerlingen' of 'Handwijzer voor studiebegeleider' bij 'Zelfkennis'. Hierbij reflecteren ze op de eigen scores bij het feedbackrapport. Herken ik mij hier in? Klopt dit? Waarom wel? Waarom niet? Waar herken ik dit gedrag bij mijzelf? Wat ga ik daar aan doen?
 - **5. De studiebegeleidingsmogelijkheden licht** de studiebegeleider of titularis direct **toe** na het afnemen van de Lemo-test.
 - **6. Een mini-handwijzer met allerlei studietips gekoppeld aan de leercompetenties krijgen de** leerlingen mee als eerste aanzet om verder aan de slag te gaan met de test (te bestellen via goleweb@plantijn.be)

- De testafname dient in een **vertrouwde sfeer en laagdrempelig** te gebeuren. Dit verhoogt de kwaliteit van de antwoorden. Het blijft belangrijk om tijd te laten om voor, tijdens en na de testafname vragen te laten stellen.
- **Verdere studiebegeleiding** gebeurt **op vraag van** leerlingen of op advies van titularissen, leerkrachten of zelfs ouders. Hiervoor maken we o.a. gebruik van de beschikbare begeleidingstools (zie referenties onderaan) ...
- Er zijn **scholen die onvoldoende pc-klassen** met internetverbinding kunnen vrijmaken. Dan is het nodig dat men de leerlingen duidelijk aangeeft hoe en welk deel zij moeten uitprinten en moeten meebrengen van het individueel feedbackrapport. Minimaal de staafdiagrammen en eventueel ook de commentaren.
- Sommige **hogescholen** laten de studenten **thuis de test afleggen**. Dan is het belangrijk dat men in de **slottekst van het feedbackrapport verwijst naar** verdere **contactpersonen voor begeleiding**. Het hoger onderwijs kiest steeds meer voor een gestuurde testafname in de instelling zelf.

Getuigenis vanuit Sint-Jozefsinstituut, Kontich

"De ervaring, ook uit het hoger onderwijs leert, dat vooral eerder goed scorende leerlingen zich in de eerste fase spontaan komen aanbieden.

*Daarom lijkt het ons verantwoord om zeker in het middelbaar te kiezen voor een meer **gestuurde begeleiding**. Het kan zelfs zinvol zijn om studiebegeleiding een verplichtend karakter te geven. Dit kan uitgaan vanuit titularissen, klassenraden, directie of studiebegeleiding. Het weigeren van deze begeleiding of er geen rekening mee houden valt dan onder de verantwoordelijkheid van de leerling.*

Onze beperkte ervaring leert dat er door de ouders ook te informeren over de Lemo-test er op deze manier aanvragen tot studiebegeleiding binnenkomen van de ouders zelf. Hoewel aanvragen vanuit leerlingen beter lijken, is dit ook niet contraproductief: steun vanuit de thuissituatie is een stimulans.

Eenmaal de studiebegeleiding is opgestart, merken we dat ook andere leerlingen spontaan om begeleiding vragen. Voor zover we kunnen beoordelen, blijken dit dan nu leerlingen te

3.3 Verwerking van de feedbackrapportage

Ga aan de slag met de feedbackrapporten. Ze zijn een rijke bron van informatie en kunnen, wanneer ze indicatief worden ingezet, een aanknopingspunt zijn voor remediëringsacties: voor individuele studiebegeleidingsgesprekken, voor het opzetten van gerichte leerateliers, voor het opzetten van tutoraatprojecten en klas- of groepsbegeleidingstrajecten. Ook kan het ingezet worden voor studiekeuzebegeleiding.

Enkele **good practices en tips**:

- Het **feedbackrapport** komt veelal **aan bod tijdens de klassenraden van december**. De klassenraad adviseert dan dikwijls de begeleiding van de zwak scorende leerlingen (met zwakke examenresultaten en zwakke leercompetenties). De leerbegeleiders of leerkrachten kunnen vanaf dan gericht een begeleiding opstarten. Kort na Nieuwjaar start dan ook heel wat begeleiding.
- **Leerateliërs**: thematisch werken een groep leerlingen/studenten aan één bepaalde leercompetentie. Hier kunnen ook sterk en zwak scorende leerlingen naast elkaar plaatsen, rekening houdend met hun feedbackrapport.
- **Tutoraat**: laat hogere jaars lagere jaars coachen bij het lezen van het feedbackrapport en bij de nazorg.
- Het is zinvol om de aangeboden begeleiding in het pedagogisch **leerlingendossier** te vermelden. Het kan namelijk een rol spelen bij een deliberatie en/of bij het formuleren van een (studiekeuze) advies. Bij betwisting van het besluit van de klassenraad kan het zelfs een element zijn in het juridische dossier. Is een leerling ingegaan op een aanbod van studiebegeleiding?
- In de **hogeschool** zijn het vooral de **studieloopbaanbegeleiders en de opleidingscoördinatoren** die de resultaten analyseren en begeleiding voorzien. . –
- Organiseer een **infostand en contactpunt ‘studiebegeleiding’** tijdens het oudercontact bij het kerstrapport op een plaats waar de ouders voorbijkomen of tijdens een opendeurdag van de hogeschool. Bespreek met hen een rapport.
- Laat **leerkrachten of lectoren** een actieve werkvormen of evaluatievormen: gebruiken waarbij **tijdens een les of cursus** een vooraf bepaalde zwak scorende **leercompetenties** wordt **ingeoefend**.
- Om de kloof te verkleinen tussen **secundair** en hoger **onderwijs: nodig lectoren uit** die les geven in opleidingen die veel oud-leerlingen volgen. Dit kan tijdens de pedagogische studiedag. Leerkrachten en lectoren gaan **in dialoog o.a. over de nodige leercompetenties** in het hoger onderwijs. Ze gaan samen na hoe men leerlingen beter kan voorbereiden op het hoger onderwijs
- Naar aanleiding van de testresultaten willen deelnemers aan de Lemo-test hun leermethode veranderen. Onderzoek wijst erop dat deelnemers die **hoog scoren op zelf-effectiviteit** (en mogelijk zwak scoren op de andere leercompetenties) de **verandering** in leermethode van uit **zichzelf willen sturen**. Zij zijn geen vragende partij voor studiebegeleiding. Zij die hoog scoren op externe sturing of **gebrek aan sturing staan relevant meer open voor** verandering in leermethode **gestuurd vanuit anderen**. Zij staan open voor studiebegeleiding. Studiebegeleiding is dus niet in alle situaties nodig of gewenst. (Coertjens, Donche, Verbeke, e.a., 2009)

Getuigenis vanuit de Plantijn Hogeschool – Departement Toegepaste Wetenschappen en Onderwijs (TWO)

*“Het individueel feedbackrapport dat elke student na het afleggen van de Lemo-test krijgt vormt een wezenlijk onderdeel van **het persoonlijk ontwikkelingsplan (PoP)**. Dit is een persoonlijke verzamelmap waarin de studenten hun eigen ontwikkeling in kaart brengen. Dit persoonlijk ontwikkelingsplan is steeds het startpunt van het begeleidingsgesprek met de studieloopbaanbegeleider. Men zorgt ook voor een **reflectieschema**. Dit schema past men best aan aan het eigen schoolpubliek.”*

Getuigenis Sint-Jozefsinstituut, Kontich

*“Op onze school ontwierpen we een **feedbackspel**. Hierbij maken we de leerlingen is immers meer afgestemd op het hoger onderwijs.*

***Het feedbackspel** heeft plaats in november nadat de test is afgenomen en de resultaten binnen zijn. De leerlingen bevinden zich in een ICT-lokaal en openen hun resultaat online. Vervolgens worden zij door de leerkracht in groepjes van 3 à 4 verdeeld. De 13 items zijn op steekkaarten gedrukt, de algemene uitleg per item en de bijhorende tips per score eveneens. Dezelfde uitleg als in het feedbackrapport werd hier in vereenvoudigde vorm weergegeven. Het spel is opgevat als een soort puzzel, waarbij de groepjes de items met de juiste scores en tips moeten verbinden. Achteraf krijgen ze een oplossingsleutel ter controle achteraf.*

Nadien kunnen de leerlingen het eigen feedbackrapport opnieuw bekijken en zichzelf beter situeren. Daar waar het feedbackrapport soms erg moeilijke woorden gebruikt, kan de leerling

4 Slotbedenkingen

Een aantal aandachtspunten en ervaringen willen we tot slot nog meegeven.

Motiverend effect an sich:

De ervaring uit het hoger onderwijs leert dat de confrontatie van de studenten met de eigen resultaten van de Lemo-test al een motiverend effect heeft om de eigen leerstijl te bevragen.

Voorzie voldoende uren!

Wens je studiebegeleiding vanuit de Lemotest op te starten? Voorzie dan als instelling voldoende uren voor de studiebegeleiders. Studiebegeleiding organiseren door maar een paar uren in te plannen heeft weinig zin. De school kan ook leerkrachten mobiliseren voor de studiebegeleiding. Voorzie dan vooraf voldoende coaching.

Voorzie verdere studiebegeleiding! Bijvoorbeeld via allerhande ontwikkeld materiaal!

Verdere studiebegeleiding na het ontvangen van het feedbackrapport gebeurt aan de hand van de handwijzers voor leerlingen/studenten; leerkrachten/docenten en de studiebegeleiders. De handwijzers zijn zo ontwikkeld dat per leercompetentie een reeks tips en/of tools worden aangereikt.

Via de link: <http://remedieren.golewe.eu> komt u terecht bij het digitaal beschikbare didactische materiaal dat vooral de remediëring ondersteunt:

Via de link <http://versterken.golewe.eu> komt u terecht bij het materiaal dat de nadruk legt op het versterken van het leren.

Ga langzaam aan de slag!

Wens je met de Lemo-test te beginnen werken? Ga langzaam, probeer niet alles op 1 jaar te realiseren. Reken er op dat, zoals bij elke onderwijsvernieuwing het implementeren over de hele instelling een drietal jaren vraagt.

Van harte succes!!

5 Referenties

Verdere studiebegeleiding gebeurt op vraag van leerlingen of op advies van titularissen, leerkrachten of zelfs ouders. Hiervoor maken we o.a. gebruik van de beschikbare begeleidingstools (zie referenties onderaan)

De mini-handwijzers voor leerlingen kan u digitaal zien op <http://www.golewe.eu/main.aspx?c=GOESTING&n=500905> en kan ook in 'papieren' vorm besteld worden op: goleweb@plantijn.be

Wenst u liever een mondelinge duiding bij het gebruik van de Lemo-test? Plantijn hogeschool organiseert regelmatig gratis nascholingen over het gebruik van de Lemo-test. Ook organiseert en stimuleert zij lerende netwerken waarbij ervaren en minder ervaren scholen in dialoog gaan.

Voor een overzicht van de nascholingen: <http://www.golewe.eu/main.aspx?c=GOESTING&n=500959>

Nascholing in de eigen instelling kan ook; u kan uw aanvraag mailen naar: nele.bernaerts@plantijn.be

Verklarende woordenlijst en afkortingen

- Lemo-testen: De Lemo-testen peilen naar de Leercompetenties en motivatiekenmerken van leerlingen of studenten: ze bevragen cruciale leervaardigheden en kenmerken die belangrijk zijn om goede studieresultaten te behalen. Het invullen van de testen gebeurt online en neemt hooguit 20 minuten in beslag. Deelnemers aan de bevraging krijgen onmiddellijk een feedbackrapport met toelichtingen en tips over hun leervaardigheden en studiemotivatie: over wat er al prima loopt en over wat men kan doen om de kansen op studiesucces nog te vergroten. De Lemo-testen werden ontwikkeld door Plantijn Hogeschool en EduBRON (Universiteit Antwerpen), binnen het project GoLeWe.
- Goleweb: Goleweb is het webbased systeem voor het afnemen van testen of vragenlijsten en geven van feedback aan de deelnemers en aan verantwoordelijke begeleiders. Goleweb is in de eerste plaats ontwikkeld voor de organisatie van de Lemo-testen.
- GoLeWe: In het GoLeWe-project (2008 - 2011) werkten 14 onderwijsinstellingen van verschillende niveaus samen, over de landsgrenzen heen rond verschillende thema's in het hoger onderwijs.

Bronnen

- Van de Mosselaer H., David P., Denoo E. (2011) '**Lemokrantje, editie oktober 2011**', Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen, 16p.
- Donche V., Van Petegem P., Van de Mosselaer H., Vermunt J., **Lemo, een instrument voor feedback over leren en motivatie**, Plantyn Uitgeverij, Antwerpen, 66p.
- David P., Denoo E., Van de Mosselaer H., **Goleweb manual, aan de slag met Goleweb en de Lemotesten**, <http://www.goleweb.eu/Handleiding%20Goleweb%20-%2015-06-2011x.pdf>, 35p.
- www.golewe.eu
- www.goleweb.eu